

**ВАСИЛЬ МАХНО**  
**ІЗ КНИГИ «РОВЕР»**  
*вірші та есеї 2011–2014*

**ВАСИЛЬ МАХНО (МАХНО ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ)** народився 8 жовтня 1964 року у місті Чортків Тернопільської області. Відомий український поет, прозаїк, есеїст, перекладач та літературознавець. Член Національної спілки письменників України, АУП. Учасник літературного угруповання «Західний вітер» (1992), кандидат філологічних наук (1995), член міжнародного та українського ПЕН-клубів. Лауреат премій імені Степана Будного (1994), журналу «Кур'єр Кривбасу» (2007, 2008), Фонду Лесі та Петра Ковалевих (2009), Міжнародної премії «Povelje Morave» (2013), книги року BBC (2015).

Друкувався у багатьох періодичних виданнях. Автор тринадцяти поетичних збірок, двох книжок есеїстики, п'єс. Вірші та прозу Махна перекладено багатьма мовами, зокрема польською, німецькою, сербською, англійською, литовською, чеською, івритом, іспанською, грузинською, македонською, монгольською.

**Поезія**

- «Схима» (Тернопіль: Збруч, 1993)
- «Самотність цезаря» (Тернопіль: Лілея, 1994)
- «Книга пагорбів та годин» (Тернопіль: Лілея, 1996)
- «Лютневі елегії та інші вірші» (Львів: Каменярь, 1998)
- «Плавник риби» (Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002)

- «38 віршів про Нью-Йорк» (К.: Критика, 2004)
- «Cornelia Street Cafe» (Київ: Факт, 2007)
- «Зимові листи» (К.: Критика, 2011)
- «Я хочу бути джазом і рок-н-ролом. Вибрані вірші про Тернопіль і Нью-Йорк» (Тернопіль: Крок, 2013)
- «Ровер» (Тернопіль: Крок, 2015)
- «Єрусалимські вірші» (К.: Критика, 2016)
- «Паперовий міст» (Львів: Видавництво Старого Лева, 2017)
- «Поет, океан і риба» (Харків: Фоліо, 2019)

### **Проза**

- Дім у Бейтінґ Голлов: оповідання (2015)
- Вічний календар: роман (2019)

### **Есеїстика**

- «Парк культури і відпочинку імені Гертруди Стайн» Київ: Критика (2006)
- «Котилася торба» (есеї). К.: Критика (2011)
- «Околиці та пограниччя» (К.: Yakaboo Publishing, 2019)

### **Переклади**

- Перекладає сучасну польську, американську та сербську поезії.
- Збігнєв Герберт. «Струна світла» (1996)
- Чеслава Мілоша, Ю. Лободовського, М. Г'жещака.

### **Літературознавство**

- «Художній світ Богдана-Ігоря Антонича» (1999)

### **Укладач**

- «Дев'ятдесятники» (1998)

### **Видання іноземними мовами**

#### **англійською**

- *Thread And Selected New York Poems* (2009)
- *Winter Letters: & Other Poems* (2011)

### **івритом**

- Private Commentary on History. Pen-pal. Tel-Aviv (2017)

### **польською**

- *Wedrowcy*. Poznan (2003)
- *34 wiersze o Nowym Jorku i nie tylko*. Wroclaw (2006)
- *Nitka*, Sejny (2009)
- *Dubno, kolo Lezajaska*. Lezajsk (2013)
- *Listy I powietrsze*. Lublin, 2015
- «Express 'Venecia'». Mikolow (2016)

### **сербською**

- *Crna rupa poezije*. Filip Visnic (2013)
- Свадбарски купус: есеје. Alma (2017)

### **російською**

- «Куры не летают». Харьков (2016)
- «Частный комментарий к истории: избранные стихотворения» Днипро (2018)

### **румунською**

- *Fiecare obiect își are locul său: poezii alese*. Craiova, Scrisul Românesc Fundația Editura (2009)

## Ровер І

Мені пригадався старий безколісний ровер  
куплений у 50-х: належав тоді Федьови  
а в 60-х кури сиділи на рамі  
я примірявся до нього але не поїдеш  
колеса забрали найближчі сусіди  
і я не міг пережити цієї травми

Я думаю що ровер був за світоглядом стоїк  
на ручці керма сушився зелений слоїк  
збоку сидло лежало — біля задньої вилки  
гума проколена заіржавілим цвяхом  
кожен його зневажав — навіть я бахур  
навіть наш Шарик на нього сикав

Поки Федьо був у війську його обібрали  
навіть шурупи й прокладки безсовісно вкрали  
навіть хотіли украсти погнуті педалі  
навіть вночі приходив за ковпачком злодій  
плентався як куниця по наших городі  
єдине що — рами ми не віддали

Рама собі лежала біля кролячої клітки  
фара розбита дивилась на сливи сусідки  
а учні зі школи що нипали з металобрухтом  
хотіли забрати раму і здати державі  
її не дозволив забрати стривожений Шарик  
разом з курми і дощовим брудом

Я знав: що Федьо повернеться — а ровер  
наш челядник — як Шарик кури й корови —  
знав що переднє колесо в Міська  
кермо й сидло забрали вуйки до Павшівки  
бабця сушила футерко й квітчасті пошивки  
Федьо повернувся з трирічного війська

Рама собі лежала тепер у іншому місці  
Шарик осліп на око і не перечив сусідці  
переганяти гуси через нашу обору  
я дістав триколісний і їздив куди заманеться  
не міг уявити що все це минеться  
що їхатиму в долину як колись вгору

Раму таки віддали настирливим піонерам  
всі хто потрошив той ровер померли  
й Шарик пішов здихати казали що на Ставище  
мчу на новому пахне повітря як морква  
бачу як наближаються вогні нічного Нью-Йорка  
до всього вже ближче

### **Бучацький боксер**

Поміж Нью-Йорком і Бучачем тисячі кілометрів.  
Поміж ударами в боксі можна впасти і вмерти.  
Юніон Сквер що тримає його за боксерську руку  
і наливає водку в нагрітий шлунок щоденно  
впише у книгу буття наче в інтимний щоденник:  
ім'я — сорочку — шорти і шкіряну сумку.

Бучач який він не бачив майже тринадцять років  
проскреготали на вітрі в гніздах місцеві сороки,  
позападались вулички як плити на залишках від кіркуту.  
Секція боксу так само: хто в бізнес кому добухати  
залишилось — й водити місцеву шмару до хати  
і їсти прокислу капусту — а пиво як завше зіпсуге.

Бучач який від удару тріщав як поламані ребра.  
Ратуша тріпотіла як жилка запаленим нервом  
і навіть спокійна Стрипа стрибала рибою втечі.  
На короля боксу зважали на танцях в клубах  
місто його кулаками ламало носи і зуби  
й ніхто його не стримував й ніхто йому не перечив.

Ну, а Нью-Йорк боксерів тягне на дно від пляшки,  
вони шкарлупа для нього — якісь солоні фісташки,  
спльовує ними снобістськи тому, що завзятий сноб,  
тому що удар в Нью-Йорку давно не тренованим м'язом  
не може нікого збити — усі тут добірним м'ясом  
годовані зранку в обідню пору і перед сном.

Боксер лиш за місце під сонцем якогось бомжа боксує.  
П'яна його свідомість на Юніон Сквер буксує.  
Босий Махатма Ганді для нього лиш тінь і вчитель,  
бронза, котра нагрівається в липні і тепла вночі,  
боксер загубив папери соцдопомогу й ключі,  
але у сумці водярка, щоби трахеї змочити.

Ще в закамарку пам'яті остання боксерська звичка,  
пам'ять удару — як в злодія — точена срібна відмичка,  
ще вуличка що додому — виразка шлунку болюча,  
ще дармова хата й сусід-наркоман у Бронксі,  
ще перепалені труби — в зимі застуджені бронхи,  
тому й Махатма знає усю топографію Бучача.

Боксер дивиться на постать в бронзі зеленій застиглу  
— друга бомжів нью-йоркських — на світлу духовну силу —  
і заливає свідомість — а потім спить на травичці,  
і розмовляє з Махатмою про справи земні й духовні,  
і кутає свою шию у куций сорочки ковнір  
а поруч пляшки розпиті — боксерські його рукавиці.

### **Дубно, біля Лежайська**

Моніка витисне швидкість зі «Шкоди».  
Липень за Сяном зелений як кукурудза.  
Моніці запах цигарки не шкодить —  
звичка яку вона взяла зі школи:  
пачка в кишені — спідничка куца.

Ми що мчимось наче карні злочинці,  
я — від Нью-Йорка углиб сорокових,  
Моніка — втягши рамена й ключиці —  
між вантажівок зухвало промчить  
цвіту картоплі сигналить й коровам.

В Дубні що біля Лежайська над Сяном  
дитинствами батька я переходжу.  
І хмари — наче корови — летять так само,  
і діти біжать у трави за псами,  
а я наздогнати їх річкою хочу.

В цьому поверненні — каже до мене Моніка —  
щось що калатає в серці й дуднить:  
ламає як наркомана чи алкоголіка,  
що вона знає ця випадкова полька,  
що мені треба від цього Дубна?

Може й на мене чекає переселенчий вагон,  
батько чекає — брат його й сестри.  
Офіцер нас виводить на зимний перон,  
ми залишаєм землю і западаєм в сон  
поміж Різдом і Сильвестром

Але Моніка каже що їдемо до Ланьцута,  
ставить диск з гітами «Czerwone gitary» —  
*więcspodrodze* — співають знайоме й забуте —  
дихання тепле й свічка задута  
і п'ятилітній тато подібний на хмару,

я сиджу в авті і майже не чую мотора,  
ні «Czerwonych gitar» — ні розповідей про Марисю.  
Моніка знає: потяг мій у вівторок.  
Я бачу п'ятьох дітей що залишають обору.  
Я бачу як Дубно злітає у піднебесся.

## Все буде cool

літо при серпні — сади вже достигли  
— з серпнем кайфує в Мангеттені бомж —  
знову в опівніч немає Христини:  
з друзями мчиться словами пустими  
під Лейді Га'ї новітній альбом

знову ці справи: кенти і подружки  
запах текіли — парфуми й бензин  
знову життя поділилось на смужки  
кава з Старбаксу — горнятко із вушком —  
з Мілою Йовович ексклюзив

знову слова про життя в Каліфорнії  
дешеву квартиру — фастфуд — повноліття  
під цю нерозбірливу нам какофонію  
на наші батьківські тривоги і фобію  
погляд набоківської Лоліти

нам же з тобою світити всенощну  
лампою — в ніч що до шиби притулиться  
нам волокити й не згубити цю ношу  
я лиш в словах залишитися прошу  
світло Нью-Йорка і музику вулиці

що я хотів би сказати — що виллється  
з нашої музики — що не випаде з рук  
зморшка уже доповзає до вилиці  
час тут ніколи — на жаль — не помилиться  
щоб дочекатись на слово і звук

я наче сторож нічний — наче Біржа  
граючись словом чи цінним папером —  
я стережу за штахетником вірша  
наше з тобою життя — наче збіжжя  
наші слова — наші сни — наші двері

тихо шепнувши що Христа вже вдома  
— світло прорило смужку вузьку —  
рипнуть ще сходи — як тіло порома —  
так поспліталися хромосоми  
знаєш don't worry — все буде cool

### Шахтар

дідо по лінії матері — криворізький шахтар Василь Кардинал —  
не любив комуни яка закисала в провінції  
з поетом й священником Ернестом який Карденаль  
по суті однофамільці

революцію дідо також не любив: тому добував руду  
був солдатом — одружився з Анною Погрібною  
віршів він не писав і на цьому зника — наче птах на льоту —  
з Ернестом їхня подібність

дідо любив свого пса при синіх очах — рибу з Джуринки —  
легені його — засипані пилом руди — грали басами як міхи  
з Євангелії знав напам'ять куці прості уривки  
у кухні розпалював віхтем

соломи — яку приносив на розпал в подертій місцями вереті  
і як колишній солдат не любив дивитись воєнні фільми  
коли падав сніг він дивився на світ з віконця вертепу  
тому був вільний

дідо також казав що його кликали вчитися до семінарії  
голос мав що летів наче голуб й покритий золотом  
і так само ходив би з Христом з Юдеї аж до Самарії  
поміж вином і голодом

але він був шахтарем — йшов наосліп у напрямку штольні  
казав що смерть шахтаря у сні — тобто в словах невловимих  
і в смерті своїй лежав він золотою рудою у товарнім вагоні  
перед яким пагорби і долини

знаю що щось записував — виводив у зшитках свої каракулі  
і те чого мені не сказав тепер я також знаю  
коли полечу у лютому до зеленого Нікараґуа  
може скажу про це Карденалю

### **Матір Божа Криволуцька**

Стрийна принесла вістку що в Криволуці об'явилася Матір  
Божа

це та — пояснила мені бабця Анна — яку ми бачили в церкві  
і якій присвічували щороку віхтями запаленої соломки, щоб  
Вона змогла втекти до Єгипту

Матір Божа з Йосипом втікала до Єгипту — а ми в Базарі  
освітлювали їй шлях

щороку Вона втікала і щороку ми їй присвічували.

Ми загнали до хліва курей

і заховали старий поіржавілий ровер з одним колесом — яким  
Федько їздив до школи

тепер Федько був у війську — а ровер розібрали на запчастини  
— лише рама з колесом

*але все одно шкода* сказала бабця — і подивилася на небо  
виглядаючи дощу

дощ їй був не потрібен — бо хата разом із вікнами була  
обвішана висохлим тютюном  
який щороку ми здавали до колгоспу.

Бабця дістала шалінову хустину з ружами — вдягнула білу  
сорочку — і взяла полатану сумку

з якою ходила до склепу по хліб і помідори — кажучи *що води  
нап'ємося в полі з джерела або*

*біля Червоної керниці* — запихаючи у сумку порожню фляшку  
з-під горілки з надщербленою шийкою

та помащений смальцем хліб — треба ж таки перекусити